

Јелена Сладојевић Матић

Београд

АРХЕТИП ДЕТЕТА – АНАЛИТИЧКА И КУЛТУРОЛОШКА ПЕРСПЕКТИВА

DOI 10.5937/kultura2589141S

УДК 159.922.7

прегледни рад

Датум пријема: 21. 3. 2025.

Датум прихватања: 28. 4. 2025.

Сажетак: У раду полазимо од Јунговог учења о архетиповима и комплексима. Они представљају универзалне, општељудске обрасце или мотиве који обликују наш психолошки живот и заједнички су за све људе. Архетипске представе се могу препознати у различитим религијским мотивима, митовима, легендама, бајкама, уметностима, књижевностима, на филму. Један од најважнијих и највишеалних делова нашег унутрашњег бића је комплекс дејетета. Развојно посматрано, овај комплекс је најдоминантнији у периоду дејетства, када је он развојно очекиван. Међутим, веома је важно да и након периода дејетства и адолесценције одржимо контакт и комуникацију са овим делом наше психе. У раду су приказане различите митолошке, културолошке и уметничке манифестације комплекса дејетета, као и различите констелације ове представе, посебно комплекс највишености. У раду смо се посебно бавили архетипским манифестацијама вечитој децака и вечитој девојчице – *puer aeternus* и *puella aeterna*. Приказали смо аналитичку, психотерапејску и културолошку перспективу ових представа. Као метафора за комплекс дејетета приказана је и симболика бајки: Ружно паче и Девојчица са шибаницама. У закључку је разматран значај неовања и препознавања значаја архетипа дејетета, како из индивидуалне тако и из социјалне, односно колективне перспективе.

Кључне речи: архетип, комплекс дејетета, *puer aeternus*, *puella aeterna*, метафора

Карл Густав Јунг је један од утемељивача парадигме психодраме, његов утицај на развој психотерапије као научне и практичне дисциплине је огроман¹. Јунг је поставио темеље теорије аналитичке психотерапије која се у неким важним сегментима разликује од класичне психоанализе. Увођењем идеје о колективном несвесном, Јунг проширује и модификује појам несвесног у односу на класичну психоанализу². Уводи појмове архетипова и комплекса, универзал-

1 Jung, K. G. (1978) *Dinamika nesvesnog*, Beograd: Matica srpska.

2 Jung, K.G. (2006) *Arhetipovi i razvoj ličnosti*, Beograd: Prosveta.

них, општељудских образаца или мотива који обликују наш психолошки живот и заједнички су за све људе, без обзира на културу и контекст из кога потичу, без обзира на њихове индивидуалне разлике проистекле из личног искуства одрастања и сазревања. Један од Јунгових кључних доприноса је и појам индивидуације – природног и спонтаног психолошког развоја којим актуелизујемо своје потенцијале, свесне и несвесне и постајемо оно што истински јесмо³. Процес индивидуације одвија се током читавог живота, а свака развојна фаза има неке своје специфичне закономерности.

Један од најважнијих и највиталнијих делова нашег унутрашњег бића је комплекс детета⁴. Ова структура базира се на бројним, разноликим манифестацијама, у њеној основи лежи архетип детета. Комплекс детета се најчешће и примарно активира кроз интеракцију са мајком. У одсуству биолошке мајке, друге особе које брину о детету и усмерене су на дете, могу имати улогу комплементарне структуре која ће активирати комплекс детета. Развојно посматрано, овај комплекс је најдоминантнији у периоду детињства, тада је он развојно очекиван. Међутим, веома је важно да и након периода детињства и адолесценције, одржимо контакт и комуникацију са овим делом наше психе. У клиничком раду сусрећемо се са пацијентима код којих је прекинут или замрзнут контакт са овим комплексом, посебно уколико је особа у периоду одрастања имала масивна трауматска искуства. Веома је важно да се овом делу психе кроз терапијски процес поново врати виталност.

Када се у аналитичком раду сусретнемо са комплексом детета и представама које иду уз овај комплекс, оне се могу тумачити двојачко: као инфантилни садржај или будући живот, заматак свих потенцијала које у себи носимо. Описујући архетип детета, Јунг говори о томе да дете интегрише почетак и крај, да је дете заправо и почетно и завршно биће⁵. Почетно биће је постојало, како Јунг каже, и пре човека, а завршно ће постојати и после њега. Наше унутрашње дете је извориште наше виталности и животности, метафора за развој, потенцијале, могућности, кретање, игру, стваралаштво, креативност.

Ако говоримо о митолошким аспектима мотива детета, свакако је прва представа – божанско дете, „Дете Исус“. У бајкама и причама мотив детета се појављује и кроз представу патуљка или малог вилењака који носи снагу одређених природних сила. Такође се јавља у контексту психопатологије, „лудо дете“ психотичних жена, затим дете које се рађа из природе или од животиња, дете у пупољку цвета, у златном јајету или дете у средишту мандале. Дете као најдрагоценија вредност може попримити представу драгог камена, златног грумена, бисера, цвета, златне кугле⁶.

3 Stein, M. (1998) *Jung's map of the soul*, Illinois: Open Court Chicago and La Salle.

4 Jung, C. G., Milekić, P., Milekić, D., Jerotić, V. i Vlaković, S. (1990) *Dinamika nesvesnog*, Matica srpska.

5 Jung, C. G. (2023) *The Collected Works of CG Jung*, Volume 9, Revised and Expanded Complete Digital Edition. Princeton University Press.

6 Estés, C. P. (2004) *Žene koje trče s vukovima*, Algoritam: Zagreb.

Суштински аспект мотива детета јесте елемент будућности. Због тога се овакве представе у индивидуалном искуству особе могу разумети као весници будућних догађаја као развојни потенцијали, а не елементи прошлости, иако представа детета садржи и тај ретроспективни елемент. Дете може бити симбол преображаја личности, интегратор свесних и несвесних елемената психе. Такође се може јављати и кроз представу спаситеља, онога који твори целину. Дете је такође и симбол целовитости. Представа детета се може јавити и кроз већи број ликова (патуљци, хомункулуси). Оваква представа може указивати на потенцијалну фрагментацију, дисоцијацију или претњу по психичку стабилност и наговештај психичког слома, али исто тако може бити и фаза припреме за интеграцију неинтегрисаних делова психе. Пример који нам је свима познат јесу патуљци из бајке „Снежана и седам патуљака“. У овој бајци, патуљци су посредници који чувају Снежану, расту са њом и воде је на путу ка индивидуацији и коначним спајањем са анимусом, који се манифестује кроз лик принца⁷.

Јунг такође говори о неколико аспеката феноменологије детета. Једна од веома често у митологији и литератури обрађиваних манифестација детета, са којом се у терапијском раду такође често сусрећемо, јесте представа напуштеног детета. Са представом напуштеног детета повезан је и комплекс напуштености. У овој представи, на почетку постоји напуштеност, изложеност, угроженост са једне стране, али и тајанствено и чудно рођење са друге стране⁸. Из перспективе индивидуалне психе, постоји огромна патња из које се не види излаз, али из перспективе архетипског, конфликт увек рађа нешто ново, психичко треће које надилази почетне услове. То одбачено, одвојено дете, одгаја прамајка, природа или животиње (Мојсије, Ромул и Рем, Могли, Василиса Прекрасна, Палчица), налазе га мудри старац и старица или га на неке друге начине инстинкт живота спроводи кроз ризике опстанка. Оваква деца могу бити и носиоци светлости, лучоноше, али понекад и не преживе. Можда је једна од најболнијих бајки о комплексу напуштености – Девојчица са Шибицама. Овај лучоноша није опстао у реалном свету, у свету свесног, већ се стопио са Великом Мајком (баком) и заувек заронио у свет несвесног. Депресија, суицид, зависности, могу бити манифестације заглављености лучоноше у свету и кутури са којом се не интегрише.

Још један аспект архетипа детета је непобедиво дете, дете јунак, што такође говори о дуалности ове представе⁹. То је истовремено нешто мало, слабо и крхко, али и моћно, носилац снаге природе и сила које из ње произилазе. Непобедиво дете је дете јунак које чини невероватне подухвате. Мит о Херкулу репрезентује овај аспект комплекса детета. Такође, мит о беби Хермесу, који је својом снагом и мудрошћу најпре страховито разљутио, али онда и надмудрио свог старијег брата

7 Fon Franz, M.-L. (1970) *Interpretation of Fairy tales*, Dallas: Spring Publications.

8 Jung, K. G. (2005) *O razvoju ličnosti*. Novi Sad, Beograd: Futura–Novi Sad & Multidisciplinarni centar za podsticanje integracionih procesa i harmonizaciju prava.

9 Kerenyi, K. (1951) *Introduction to a Science of Mythology: the Myth of the Divine Child and the Mysteries of Eleusis*, London: Routledge & K. Paul.

Аполона, и на крају са њим разменио дарове, такође је пример моћног и мудрог детета, детета јунака.

Комплекс детета можемо разматрати и кроз архетипске манифестације вечитог дечака и вечите девојчице – *puera aeternus*-а и *puellae aeternae*¹⁰. *Puer aeternus* је име древног божанства. Израз потиче из Овидијевих *Метаморфоза*, и односи се на бога – дечака из Елеусинских мистерија. Овидије говори о богу-дечаку Јакху, кога ословљава са *puer aeternus* и велича га због његовог учешћа у мистеријама¹¹. Касније су и Дионис, али и Ерос као божанства повезивани са *puer aeternus*-ом. *Puer aeternus* је симбол вечне младости, вегетације, бог бујања и васкрснућа, али и младић под снажним утицајем комплекса мајке¹². Када се у клиничком раду сусретнемо са мушкарцима који су већ зашли у зреле године, али су и даље задржали адолесцентну психологију и стил понашања и живота, често нам је асоцијација на њих Петар Пан, представник *puera*. То су особе које се заправо никада нису диференцирале у потпуности од комплекса мајке, па тако нису ни спремни, а ни способни да се упусте у зреле партнерске односе. Све што има призивак сталности, стабилности, трајања, континуитета, за њих представља неку врсту специфичне претње.

Особе заустављене на овом развојном стадијуму, ужасавају се да имају обавезу према било чему, да буду спутане и ухваћене у досаду свакодневног обичног живота. Њихов основни захтев је захтев за изузетношћу, посебношћу, потребом да се разликују од других. Процес, постепеност, стрпљење су компоненте које их плаше и одбијају. Често бирају екстремна искуства, екстремне спортове који их понекад уводе и у ризик. Они не желе да буду оптерећени било каквом тежином. Као и сваки комплекс, и комплекс детета има свој позитивни и негативни пол. У позитивном аспект, *puer aeternus* остварује близак контакт са несвесним делом психе, духовит је, креативан, заводљив и шармантан. Могу бити неодољиво привлачни, неконвенционални, у сталној потражи за аутентичношћу. Због тога су у социјалном контексту подстицајни за своје сараднике, харизматични, и из њих као да зрачи архетип божанског детета. Али, са друге стране, *puer aeternus* може манифестовати незадовољство, мрзовољу, дезоријентисаност, може бити изразито напоран у свом продуженом адолесцентном бунту. Особе заустављене у овој констелацији могу имати велики проблем да издрже процес, да успоставе континуитет и да буду истрајне и упорне, посебно уколико у дужем временском периоду не добијају гратификацију или су принуђени да издрже одређени степен фрустрације. Јачање капацитета за толерисање фрустрације, већи степен излагања репетитивним и захтевним ситуацијама, предано и без тренутних валидација, може бити од помоћи у оваквим ситуацијама.

10 Hillman, J. (2005) *Senex & puer* (Vol. 3), Putnam, CT: Spring Publications.

11 Jung, C. G. (2023) *The Collected Works of CG Jung*-Volume 9, Revised and Expanded Complete Digital Edition. Princeton University Press.

12 Franc, F. (2019) Marija-Lujza, *Puer aeternus: arhetip večitog dečaka*, preveo Janković, S., Beograd: Fedon.

Мари Луиз фон Франц у својој књизи „Puer aeternus – Архетип вечитог дечака“, говори о писцу Антоану де Сент-Егзиперију, који је кроз своју чувену књигу „Мали Принц“ описао суштину овог феномена¹³. Познати писац и пилот, односно авијатичар, који је превозио пошту између Европе и Јужне Америке, имао је изазован и ризичан задатак да спасава пилоте који су се рушили у пустињама. На почетку рата радио је и као војни пилот, али ускоро одлази у Америку и тамо пише књигу „Ратни пилот“. У јулу 1944. године у једном извиђачком походу по Африци нестао је заједно са својим авионом. У периодима када није летео, тешко му је било да остаје код куће, бивао је депресиван и ћудљив. Са супругом, коју је веома волео, имао је амбивалентан однос, који је такође био извор његовог незадовољства.

Мари Луиз фон Франц у својој књизи, повезује наратив о Малом Принцу, метафору за комплекс детета или још ближе, концепт *puer aeternus*, са психолошким искуством његовог креатора, писца Антоана де Сент Егзиперија. Мали Принц почиње као аутобиграфско дело: „Једном, када ми је било шест година, видео сам величанствену слику у једној књизи о прашуми која се звала *Истинитије њриче*. На њој је приказан змијски цар како гута неку дивљач, ето, овако отприлике изгледа мој цртеж“¹⁴. Након тога је Сент Егзипери нацртао змијског цара са пленом у стомаку, показивао га одраслом људима, који цртеж нису разумели и нису се плашили шешира, све док једне ноћи, усред Сахаре, а након што му се покварио мотор авиона, није упознао малог дечака који га је замолио да му нацрта овцу. Дечак је одмах схватио да је на цртежу змијски цар који је прогутао слона, испричао му је о својој чудесној планети коју је напустио, о баобабама и ружи, да му овце требају да би обрстиле баобаба. Посредством Малог Принца, Егзипери се повезао са најдубљим слојевима свог унутрашњег *puer-a aeternus-a*, вечитог дечака који види, чује и осећа оно што је за друге невидљиво. Али, до краја ћемо видети да Мали Принц, баш као ни његов аутор, није могао да преживи.

Puella aeterna – вечита девојчица или како је Јунг назива – татина ћерка, поистовeћена је са анимом свога оца¹⁵. Код ње је владајући архетип Великог Оца, као што је код *puer aeternus-a* владајући архетип Велике Мајке. У свом позитивном испољавању ова констелација буди и подстиче специфичан и аутентичан психички живот у њој самој, али и у другим људима. Она може досегнути до осећања личне вредности независно од колективних узора, вредности која је врло близу самоактуелизације. За *puell-u* је љубав сама себи циљ, а не нешто што је подређено браку, породици или друштвеним нормама. У свом позитивном испољавању *puella* подстиче индивидуалност, као и вредности важне за самостварење личности независно од контекста који прокламује неке другачије вредности. Она може

13 Franc, F. (2019) Marija-Lujza. *Puer aeternus: arhetip večitog dečaka*, preveo Janković, S., Beograd: Fedon.

14 De Saint-Exupéry, A. (2015) *Mali Princ*, Pelekanos Books.

15 Jung, C.G. (1934) A review of the complex theory, in: *The Structure and Dynamics of the Psyche*, CW8.

бити надахнуће другима, нарочито мушкарцима да учине велике подвиге, али у свом негативном испољавању може водити живот пун несигурности, колебљивости и дисконтинуитета, без капацитета да оствари и одржи трајније односе. Понекад може толико пренагласити свој индивидуалистички карактер, до мере да онемогућује мушкарцу да остварује своје важне колективне улоге – да зарађује новац, изгради каријеру, афирмише се у одређеном друштвеном контексту. Puella може постати нека врста Кирке, сирене заводнице која одваја од живота. Уколико је уда-та и има децу, може бити „девојка“ својим синовима и најбоља другарица својим ћеркама. И у једној и у другој констелацији такав однос може у великој мери бити ометајући за процесе диференцијације и сепарације. Оваквим ставом жена или мајка констелисана кроз комплекс puellae, веома омета успостављање аутономије деце или партнера¹⁶.

Једна од најважнијих тема везаних за констелацију puera и puellae јесте процес сепарације. Развојно посматрано, процес сепарације је од одлучујуће важности за успостављање здравог и функционалног идентитета и развоја. Због тога је веома важно да се процес сепарације одвија развојно увременењено, али и у складу са индивидуалним разликама и потребама детета. Да би се процес сепарације одвијао оптимално, веома је важно да мајка користи свој капацитет за емпатију, да препознају које је то оптимално искуство фрустрације које дете у одређеном развојном стадијуму може да поднесе¹⁷. На тај начин постепено се одвија процес сепарације и он не води руптурама у развоју, које касније могу имати врло неповољне ефекте. Као што искуство ране и неувремене, непосредоване сепарације може водити развоју комплекса напуштености, исто тако и блокирање сепарације може водити искуствима зависности и нарцизма.

Искуство сепарације, као и комплекс напуштености који се може развити из преране или неадекватно посредоване сепарације је универзално људско искуство, посебно везано за период детињства. Описано је у бајкама. Бајка о ружном пачету Ханса Кристијена Андерсена¹⁸, које се на крају трансформише у прелепог лабуда, једна је од најлепших метафора за процес развоја и сепарације, али и процес трансформације и прихватања новог идентитета. То је и психолошка и духовна, али и архетипска прича о пореклу, о коренима и о репарацији. Бајка почиње причом о изгнанству, о непријатељском и одбацујућем окружењу детета које је различито. Ружно паче је изазивало отпор заједнице још пре него што се излегло. Оно је остало нешто дуже у љусци, сам почетак наговештава компликован заплет и не баш срећан исход. Уколико се присетимо различитих прича наших клијената, често однос породице и окружења према њиховој различитости веома подсећа на фарму са које је протерано ружно паче. Али паче би можда и опстало у том суровом свету, да са друге стране није било изложено негативном комплексу мајке. Мама патка је уморна, усамљена, амбивалентна, неподржавајућа слаба мајка. Како

16 Popović, V. B. (1995) *Psihologija ženskog*.

17 Fordham, M. (1969a) *Children as individuals*, London: Hodder & Stoughton.

18 Andersen, H. C., Iveljić, N. i Rusjan, D. (1990), *Ružno pаче*, Naša djeca.

онда паче ипак успева да преживи? Шта нас то спасава у недостатку људског односа, социјалне подршке, безбедног окружења? Тамо где изостане људско, спољашње, спас може да донесе архетипско искуство¹⁹. Паче је симбол дивље природе, чистог инстинкта, који тежи да упркос неповољним околностима, иде даље. Оно се креће иако је дезоријентисано, инстинкт живота и „архетипска мајка“ избављају га из немогућих ситуација. Врхунац његове борбе, када је постојала претња да неће преживети, био је онај када се нашло у хладном језеру. Тада је наишао случајни странац и избавио паче од сигурне смрти. Бројни су примери резилијентних људи који су преживели упркос невероватно тешким животним околностима или релационим дефицитима. Концепт резилијентности делимично можемо разумети и као „архетипски дар“ да се упркос лошим околностима пробије инстинкт живота. Аналитичарка Клариса Пинкола Естес²⁰, подсећа нас како је много људи „психолошки преживело“ захваљујући присуству или неком хуманом чину скоро потпуних незнаца. Људи који су се случајно нашли у одређеним улогама, у улози наставнице, комшије или комшинице, даље рођаке, која би у тешким и специфичним животним околностима узела обличје „архетипске мајке“ и на тај начин помогла природном потенцијалу да се не угаси. Бајка о ружном пачету је универзални наратив о одрастању уз потешкоће, доноси и буди наду да носимо у себи потенцијал за трансформацијом и променом, па и онда када је он тешко видљив како нама тако и другима. Али, приче о комплексу напуштености не завршавају се све срећно. Једна од најтужнијих је бајка о девојчици са шибицама. Она није успела да преживи у спољашњем свету, упловила је у архетипски, сједињена са представом своје баке, прамајке која нуди сигурно место, када у реалном свету никако не може да га нађе. Понекад се у терапијском раду сретнемо и са девојчицама и дечацима који пале своје последње шибице покушавајући да угреју душу. Пут од хладног претећег залеђеног плочника до безбедног места је мукотрпан, спор, неизvestан, болан. Понекад је и велики део нашег психотерапијског рада усмерен на проналажење неког минималног искуства топлоте и емпатије код клијената којима је рани развој подсећао на искуство девојчице са шибицама.

Као што сам на почетку нагласила, наш унутрашњи свет саздан је од мноштва комплекса, подличности које су у сталној интеракцији и дијалогу. Комплексе најопштије можемо дефинисати као несвесна енергетска изворишта психичких процеса, као енергетска поља душе. Комплекси понекад функционишу као аутономни делови душе, препознају се по снажном емоционалном набоју који емитују, они везују велики део психичке енергије и могу се рефлектовати као стање обузетости²¹. Метафорички, можемо их схватити као низ унутрашњих структура, симболичких ликова, са врло специфичном унутрашњом динамиком. Рад на комплексима и успостављању дијалога са комплексом, кључна је фаза аналитич-

19 acobi. J. (1959) *Complex/Archetype/Symbol in the Psychology of C. G. Jung*. Princeton: Princeton University Press.

20 Estés, C. P. (2004) *Žene koje trče s vukovima*, Algoritam: Zagreb.

21 Stein, M. (1998) *Jung's map of the soul*, Illinois: Open Court Chicago and La Salle.

ког и психотерапијског процеса. Тако упознајемо и прихватамо различите делове себе. Дијалог између поларизованих аспеката психе, њихово приближавање, интеграција потпуно отцепљених садржаја – кључна је тачка психолошког развоја и сазревања. Један од највиталнијих делова психе управо је комплекс детета. Он је драгоцен покретач, омогућује нам да у свакој животној фази будемо креативни, аутентични и радознали. Наравно, уколико преузме примат, његово деловање може бити ометајуће и дисфункционално.

Веома је важно да препознајемо присуство, али још важније – одсуство комплекса детета, јер то може да нас уведе у апатију, резигнацију и депресију. Комплекс детета задужен је за игру и стваралаштво, за оптимизам и сагледавање нових могућности. Зато нам је важан у свакој животној фази, не везујемо га само за индивидуално искуство, већ и за групну и социјалну па и друштвену, колективну динамику. Уколико се у неком социјалном контексту умртви, угаси или заледи овај комплекс, то води стагнацији и апатији.

ЛИТЕРАТУРА:

- Andersen, H. C., Iveljić, N. i Rusjan, D. (1990) *Ružno pače*, Naša djeca.
- De Saint-Exupéry, A. (2015) *Mali Princ*, Pelekanos Books.
- Estés, C. P. (2004) *Žene koje trče s vukovima*, Zagreb: Algoritam.
- Fon Franz, M-L. (1970) *Interpretation of Fairy tales*, Dallas: Spring Publications.
- Franc, F. (2019) *Marija-Lujza. Puer aeternus: arhetip večitog dečaka*, preveo Janković, S., Beograd: Fedon.
- Hillman, J. (2005) *Senex & puer* (Vol. 3), Putnam, CT: Spring Publications.
- Jacobi, J. (1959) *Complex/Archetype/Symbol in the Psychology of C. G. Jung*, Princeton: Princeton University Press.
- Jung, K. G. (1978) *Dinamika nesvesnog*, Beograd, Matica srpska.
- Jung, C. G., Milekić, P., Milekić, D., Jerotić, V. i Vlajković, S. (1990) *Dinamika nesvesnog*. Matica srpska.
- Jung, K. G. (2005) *O razvoju ličnosti*, Novi Sad, Beograd. Futura-Novu Sad & Multidisciplinarni centar za podsticanje integracionih procesa i harmonizaciju prava-Beograd
- Jung, K. G. (2006). *Arhetipovi i razvoj ličnosti*, Beograd: Prosveta.
- Jung, C. G. (2023) *The Collected Works of CG Jung*, volume 9: Revised and Expanded Complete Digital Edition. Princeton University Press.
- Kerenyi, K. (1951) *Introduction to a Science of Mythology: the Myth of the Divine Child and the Mysteries of Eleusis*, London: Routledge & K. Paul.
- Popović, V. B. (1995) *Psihologija ženskog*.
- Stein, M. (1998) *Jung s map of the soul*, Illinois: Open Court Chicago and La Salle.

Jelena Sladojević Matić

Belgrade

THE CHILD ARCHETYPE –
AN ANALYTICAL AND CULTURAL PERSPECTIVE

Abstract: In this paper, we start from Jung's theory of archetypes and complexes. They represent universal human patterns or motifs that shape our psychological life and are common to all people. Archetypal images can be recognized in various religious motifs, myths, legends, fairy tales, art, literature, film. One of the most important and vital parts of our inner being is the child complex. From a development perspective, this complex is most dominant during childhood, when it is developmentally expected. However, it is very important that even after the period of childhood and adolescence, we maintain contact and communication with this part of our psyche. The paper presents various mythological, cultural and artistic manifestations of the child complex, as well as various constellations of their representation, especially the abandonment complex. In this paper, we have specifically addressed the archetypal manifestations of the eternal boy and the eternal girl – Puer aeternus and Puella aeterna. The author has presented the analytical, psychotherapeutic and cultural perspectives of these representations. As a metaphor for the child complex, the symbolism of the fairy tales "The Ugly Duckling" and "The Little Match Girl" is also presented. The conclusion discusses the importance of nurturing and recognizing the significance of the child archetype, both from an individual and from a social or collective angle.

Key words: *archetype, child complex, Puer aeternus, Puella aeterna, metaphor*